

УДК 342:341 (045)

М. О. Баймуратов,
доктор юридичних наук,
професор

ФЕНОМЕНОЛОГІЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: СИНЕРГІЗМ НАЦІОНАЛЬНОГО ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВОПОРЯДКІВ

У статті автор стверджує, що створення національної моделі місцевого самоврядування за допомогою вибору оптимальних форм таких як самоорганізація і самоврядування населення, додасть не тільки нове дихання телеологічній домінанті в розвитку державності, але і дасть реальний вихід особистому й колективістському потенціалові населення держав-членів світової спільноти, здатним забезпечити усунення багатьох кризових явищ у житті суспільства й держави, додасть їм додаткові стимули для розвитку та вдосконалення.

Ключові слова: Європейська Хартія місцевого самоврядування, місцеве самоврядування, територіальні громади.

Серед великої кількості загальних надбань людської цивілізації, з-поміж яких треба назвати повагу до вибору народів державних форм свого існування, прагнення до миру між державами у відносинах між собою та на міжнародній арені, повагу до прав людини, місцеве самоврядування (далі МСВ) займає особливе місце. По-перше, воно є первинною та природною формою існування людських спільнот; по-друге, воно внесло вирішальний вклад у формування державності, бо історично передувало розвитку державно організованого суспільства, що запозичило та підняло на державний рівень багато організаційних та організаційно-правових форм взаємодії влади та суспільства; по-третє, МСВ відіграє важливу роль та має особливе значення для становлення та функціонування сучасної демократичної державності, яка формується на принципах народовладдя та пріоритету прав людини над правами держави; по-четверте, МСВ сьогодні входить у перелік питань, що складають предмет не тільки національного, а й міжнародно-правового регулювання – звідси феноменологія МСВ будується на синергізмі національного та міжнародного правопорядків.

Відносно національної складової МСВ слід зазначити, що в сучасному світі воно виступає як складний і багатоплановий соціальний феномен і правовий інститут, який знайшов своє закріплення в конституціях переважної більшості держав-членів міжнародної спільноти. Проте, не дивлячись на конституційну легалізацію МСВ, має місце амбівалентний підхід до нього з боку держави, який знаходить свій прояв у наявності

постійної дихотомії «централізація – децентралізація» по відношенню до компетентних повноважень інституту МСВ, його суб'єктів та органів. Слід зазначити, що сучасні спроби деяких суб'єктів законодавчої ініціативи держав, зокрема інститутів законодавчої та виконавчої влади, до централізації відзначених повноважень, шляхом внесення змін і доповнень до чинного національного законодавства про МСВ, стимулюють процеси нівелювання місцевої демократії і призводять до побудови «декоративного», «слухняного» та «позитивно передбаченого» для держави інституту локальної демократії, а в підсумку до його згорання та ліквідації.

Проте історичний розвиток суспільства свідчить про те, що такі спроби приречені на провал, бо МСВ, будучи спільною історичною спадщиною людства, у процесі свого розвитку й досвіду у взаєминах з центральною владою придбало настільки важливе значення для громадянського суспільства, що центральна влада рано чи пізно але відступає перед його рішучістю функціонувати на території держави в повному і належному обсязі. Природа цього явища криється насамперед в історичному корінні МСВ. Адже з'явилося воно задовго до державності ще в первісному соціумі в рамках первісної общини, поява якої пов'язана з екзистенційними (життєвими) домішантами необхідності колективного існування і функціонування людей перед зовнішніми загрозами. Потім МСВ формується в грецьких містах-полісах, де з'являються перші структуровані елементи й інститути публічної влади (міський парламент, чиновники, глава міста-держави,

армія, громадяни тощо), які стають прообразом державних інституцій і, фактично, передвісником державності. Діяльність римських муніципій підсилює колективістські публічні засади і вже в епоху феодалізму з'являється Магдебурзьке право, як класичний прообраз парадигми сучасної локальної демократії. Український досвід самоврядування Запорізької Січі, а також земських та інших установ у період перебування України в складі Російської та інших імперій та держав, закріпив МСВ на рівні суспільної самосвідомості і ментальності народу України.

Слід зазначити, що в сучасному розумінні інститут МСВ став функціонувати та був легалізованим на конституційному рівні в Україні тільки після здобуття нею державної незалежності й прийняття нової Конституції України 1996 року [1]. Саме відтоді МСВ стає важливою складовою частиною конституційної доктрини, чинного конституційного законодавства і юридичної практики незалежної Української держави.

Слід звернути пильну увагу на відповідну автономність МСВ в межах сучасного національного конституціоналізму, що обумовлено наявністю в МСВ свого специфічного суб'єктно-об'єктного складову й достатньо широкого кола специфічних соціально-правових відносин. Проте ця специфіка не є антагоністичною загальному елементному складу і змістовному навантаженню національного конституціоналізму, а органічно його доповнює і розвиває. Підтвердженням цього є позиція І. М. Степанова, який, визначаючи великий потенціал конституціоналізму, пропонував розуміти під ним систему уявлень про загальнодемократичні, загальноцивілізаційні політико-правові цінності державно організованого суспільства [2]. Саме такий підхід відкриває для МСВ вихід на міжнародно-правовий рівень та зумовлює його міжнародно-правове визнання, легалізацію та відповідний потенціал.

Важливе місце МСВ в державі підкреслює його розгляд в контексті структурованості (блоковості) національного конституціоналізму. Аналізуючи його в онтологічному розумінні, В. Т. Кабишев і Т. М. Пряхіца, пропонують розуміти під ним верховенство й визначальну роль конституції в правовій системі, пряму дію конституції в конституційній регламентації державного ладу і політичного режиму, конституційне визнання прав і свобод людини, правовий характер взаємин громадянства і держави [3]. Таким чином, обидві доктринальні позиції окреслюють конституційно-правовий простір, в якому виникає, у який входить та в якому функціонує МСВ у ролі основної форми локальної демократії територіальних співтовариств, крім того, вони одночасно зумовлюють його глобальний дискурс і кумулятивний потенціал.

Слід особливо підкреслити, що сучасна національна конституційно-правова доктрина займає важливе місце в генезисі МСВ, тому її системно-телеологічний аналіз щодо останнього дозволяє не тільки розглядати національний конституціоналізм як ідейно-теоретичну конструкцію, що лежить в основі світового конституціоналізму, а й аналізувати феноменологію МСВ як суб'єкта-об'єкта міжнародного правопорядку. Вважаємо, що саме тут інтегрована сукупність феноменів національного конституціоналізму держав об'єднує ліберальні й соціал-демократичні течії, на яких будується, формується та функціонує світова спільнота, і тому таке явище може бути визнане «ідеальним» для виникнення, творення, створення, інституціоналізації та конституювання демократичного конституційного ладу конкретної держави, при якому «суб'єктивні права є більш значущими, ніж державні інтереси» [4].

Саме тому в сучасному міжнародному співтоваристві МСВ розцінюється в як найважливіший елемент конституційного ладу демократичних держав. Бо, по-перше, його функціонування призводить до реалізації та захисту цілого розмаїття прав людини, що на сьогодні виступають найважливішим чинником побудови міжнародного співтовариства (процес трансформації конституційних прав і свобод людини в так звані «муніципальні права людини» [5]); по-друге, його соціальна і правова цінність полягає в тому, що воно фактично являє собою специфічний рівень представницької і виконавчої публічної самоврядної (муніципальної) влади; по-третє, МСВ бере участь у реалізації завдань і функцій держави на локальному рівні управління, по-четверте, одночасно реалізує систему специфічних різнорівневих і різнооб'єктних інтересів жителів відповідних територіальних одиниць, що пов'язані з необхідністю організації стабільної життєдіяльності на локальному рівні соціуму і таким чином суттєво відрізняються від інтересів держави, але, водночас, вони їм не суперечать.

Слід зазначити, що визнання державами місцевого самоврядування на своїх теренах та визнання місцевим самоврядуванням державної влади в ролі влади, що конститує інститут локальної демократії шляхом конституційної та законодавчої легалізації, легітимації, створення відповідних систем охорони, захисту, гарантування тощо, у позитивному руслі розвитку подій, створює відповідну «симфонію влад», яка сприяє розвиткові демократичної правової державності та у підсумку, створює демократичний міжнародний правовий порядок, в якому:

- а) держави;
- б) інституції міжнародного співтовариства;
- в) міжнародне право відіграють основну гносеологічну, аксіологічну та праксеологічну ролі.

Держави з традиційно розвинутою демократією достатньо давно визнали переваги МСВ й відвели йому особливе та важливе місце в структурі національного і світового конституціоналізму. Це було обумовлено, у першу чергу, тим, що на національному рівні на органи МСВ, які найтісніше пов'язані з населенням, була покладена відповідальність за вирішення практично всіх проблем локального характеру: житлового й комунального господарства, розвитку сфери послуг, екології, створення локальних систем освіти, охорони здоров'я, транспортної інфраструктури тощо. Усе це, практично, розвантажило державну владу і дало їй можливість зосередитися на вирішенні питань загальнодержавного значення.

МСВ набуває важливого значення в умовах розвитку сучасних національного і міжнародного правопорядків, тому що саме через повноцінне та дієве МСВ може бути реалізована найважливіша ідея існування і функціонування основних засад демократії, а саме – безпосереднє здійснення влади народом. В ординарному режимі функціонування інституту локальної демократії це здійснюється населенням відповідної території жителями відповідних адміністративно-територіальних одиниць держави в контексті вирішення питань місцевого значення. А у екстраординарному режимі зазначена місцева спільнота виступає як сукупність громадян держави, що приймаючи участь у виборах національного масштабу, формують її законодавчу владу або інститут глави держави.

Вважаємо, що остаточно здійснюється шляхом вирішення важливих організаційних й організаційно-правових відносин у системі координат «держава (органи державної публічної влади) – місцеве самоврядування (органи і суб'єкти локальної демократії) – територіальна громада (сукупність жителів відповідної території держави) – житель (як член територіального співтовариства і суб'єкт, що функціонує на відповідній адміністративно-територіальній одиниці держави)». Стабільність відносин у вказаній системі координат зумовлює її існування і має екзистенційне значення для існування не тільки держави як такої, а й для світової спільноти держав, що побудована та розвивається на демократичних засадах.

У результаті цього актуалізується міжнародна складова феноменології локальної демократії. Адже створення системи органів локальної демократії на територіях національних держав у міжнародному аспекті стимулювало розробку у межах міжнародних, міжурядових, універсальних та регіональних організацій, зокрема таких, як Рада Європи, цілої низки міжнародних угод. Вони включають принципи і форми конституювання та інституціоналізації інституту МСВ на території держав-учасників таких угод. Підписан-

ня таких угод, які є угодами рамкового характеру, у першу чергу, Європейської Хартії місцевого самоврядування 1985 р. [6], накладає на держави-учасниці міжнародні зобов'язання щодо визнання, легалізації, гарантування, охорони і захисту інституту МСВ на своїх теренах. Це здійснюється шляхом відтворення форм міжнародного права (міжнародного договору) в національному законодавстві держави-учасниці міжнародної угоди. Контроль за виконанням указаних зобов'язань, здійснюється міжнародною організацією, під егідою якої було підписано угоду, і реалізується в межах механізму конвенційного контролю, який міститься в кожній з угод такого характеру. Об'єктивною причиною створення такого міжнародного механізму є те, що міжнародне співтовариство розглядає МСВ у ролі важливого інструмента побудови демократії на рівні держав і могутнього засобу міждержавної інтеграційної співпраці й об'єднання.

Саме таким чином виникає могутній синергізм національного та міжнародного правопорядків, що володіє кумулятивним зарядом та мультиплікативним ефектом. Завдяки цьому інститут МСВ, з одного боку, є виключно інститутом національного правопорядку (законодавча база, національні системні структури, національний контроль), а, з другого боку, – це інститут, що має велике міжнародне навантаження та відповідну міжнародну правосуб'єктність (наявність норм міжнародного права спеціального та профільного характеру, наявність системи міжнародного договірної співробітництва держав, наявність міжнародних інституцій профільного характеру як міждержавних, так і педержавних неурядові міжнародні організації місцевих влад).

Формування МСВ в Україні і на пострадянському просторі виявилось одним з найважливіх і суперечливих завдань державного будівництва. На шляху цього процесу стояв і стоїть дошлі цілий комплекс економічних, фінансових, соціальних, політичних і правових проблем. У першу чергу, вони пов'язані з тривалим процесом переходу до ринкових реформ; хронічною обмеженістю прибуткової бази і незбалансованістю місцевих бюджетів; розпадом існуючої соціальної інфраструктури, яка субсидувалася із коштів державного бюджету, і різким, істотним зниженням рівня життя населення; падінням його довіри до будь-яких інститутів влади; нарешті, із збереженням рудимента радянської системи повним дублюванням повноважень місцевих рад різних рівнів, що веде до виникнення подвійної або конкуруючої компетенції і конфліктів, у які щовище регулярно втручаються органи центральної влади.

До важливих чинників, що обмежують та істотно стримують процеси розвитку системи

МСВ у вказаній групі держав, відносяться і чинники суб'єктивного характеру, які пов'язані з явною недовірою державних інституцій до МСВ, що призвело до відсутності до цих пір національних моделей його статусного та статутарного стацу, а також стратегії подальшого розвитку.

Слід указати, що на формування національної моделі локальної демократії впливають і різні доктринальні позиції щодо телеологічного призначення МСВ, його «компетенційного наповнення», що іноді мають достатньо суперечливий, багаторівневий, а часом посять її антагоністичний характер. Зазначений стан справ обумовлений тим, що представники конституційної і муніципальної доктрин, а також законодавці на сьогодні розглядають МСВ у ролі: одного з фундаментальних принципів конституційного ладу; однієї з форм народовладдя; специфічної підсистеми публічної влади; форми залучення громадян до участі у вирішенні питань місцевого значення; власне, права на місцеве самоврядування; системної організації; різновиду суспільного управління; інституту громадянського суспільства; фундаменту сучасної філософії прав людини; найважливішого соціально-політичного і соціально-правового феномену; важливого конституюючого й інституційного чинника правової державності; суб'єкта міжнародних відносин і такого, що володіє частковою міжнародно-правовою правосуб'єктністю (як квазісуб'єкт міжнародного публічного права – авт.); соціального і територіального простору, де продукуються системні локальні інтереси; соціального простору, де виникають, виявляються, формуються і реалізуються практично всі життєві прагнення людини; сфери виникнення і прояву муніципальних прав і свобод особи (людини); сфери реалізації компетенції місцевого самоврядування, його органів, посадових осіб, прав і обов'язків його суб'єктів; сфери реалізації практично всієї системи прав і свобод людини і громадянина; сфери реалізації функцій місцевого самоврядування; сфери реалізації відповідальності суб'єктів місцевого самоврядування тощо [7]. Така різноманітність підходів, при всьому позитивному відношенні до потенціалу локальної демократії, фактично «блокує» інтегративну і методологічну складові МСВ і не сприяє становленню муніципального права як самостійної галузі національного права держав пострадянського простору і держав, що розвиваються.

На наш погляд, повільні процеси становлення сучасної моделі МСВ прямо пов'язані і з суперечливим розвитком процесів децентралізації і декоцентрації державної влади. Саме вони при позитивному і перманентному їх паропуванні, повинні викликати об'єктивні передумови для реальної легалізації і подальшого розвитку

МСВ. Закріплення таких тенденцій у законодавстві України і реалізація їх на практиці стануть свідченням того, що наша держава твердо має намір будувати майбутнє на основі демократії, права і гуманізму. У цьому відношенні представляє інтерес позиція з цього питання президентської влади в державі. У січні в 2005 р. Президент України В. А. Ющенко у своїй інавгураційній промові окреслив найбільшчю і стратегічну перспективу розвитку МСВ – будівництво України як держави самоврядних громад [8].

Історичний досвід, водночас, свідчить, що завдяки саме МСВ демократія перетворюється на справжнє народовладдя; лише з визнанням і зростанням прав територіальних співтовариств, які є первинними його суб'єктами, конкретнішими і змістовнішими стають політичні й соціально-економічні права громадян, гармонізуються різнобічні відносини між ними і державою; стійкішою, стабільнішою стає сама держава, а влада, що нею реалізується, набуває демократичних і гуманістичних властивостей. Більше того, на тлі стійкості державно-правових і муніципально-правових механізмів, їх взаємодії, розвивається ефективна державність.

Якісно новим етапом в історії вітчизняного МСВ стала нова Конституція України 1996 р. і прийнятий на її основі Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» 1997 р. [9]. Таким чином, конституційна правова держава силою своєї законодавчої влади привернула для реалізації своїх телеологічних домінант суспільні об'єднання жителів адміністративно-територіальних одиниць і включила їх у власний механізм. Слід зазначити, що вказані найважливіші нормативно-правові акти створили надійну і належну нормативну базу МСВ в Україні. На її основі територіальні громади отримали гарантоване державою право і реальну можливість під свою відповідальність або під відповідальність органів і посадових осіб МСВ вирішувати в межах Конституції і законів України питання місцевого значення (ст. 2 Закону України від 21.05.1997 р.) на благо жителів населених пунктів.

Проте, у сучасний період у контексті підвищення синергізму національного та міжнародного правопорядків, вирішення питань становлення і організації системи МСВ, компетентної діяльності його суб'єктів і органів, вимагає свого вирішення найскладніший комплекс питань, які безпосередньо пов'язані зі становленням громадянського суспільства, здійсненням режиму парламентаризму, захистом прав і свобод людини та громадянина, і мають виходи на інституційні і структуроутворювальні процеси існування і функціонування української демократичної державності.

Особливу роль грає МСВ у процесах інституціоналізації громадянського суспільства. У цьо-

му аспекті достатньо важливими представляються висновки В. Ф. Сиренка, який вважає, що «громадянське суспільство – це царство інтересів», а «інтерес – мова громадянського суспільства, найперший засіб спілкування між людьми і водночас з тим причина дій, яка спонукає людей» [10]. Адже, як відзначає Ю. Папайко, «метою самоврядування може бути будь-який інтерес, який виявляється колективом населення даної території» [11].

Отже, джерела самоврядування, у тому числі й місцевого, лежать у межах громадянського суспільства. У процесі свого становлення і розвитку МСВ, як матеріальна форма реалізації інтересу територіального співтовариства, легалізується державою і стає репродуцентом територіально-особових і територіально-групових, системних індивідуальних і колективних інтересів, які формуються на локальному рівні в процесі становлення, розвитку та взаємодії громадянського суспільства і демократичної правової держави.

Важливе значення набуває МСВ у ролі феномена сучасного міжнародного правопорядку і в процесі стимулювання автономії особи, на тлі паралельних процесів розвитку громадянського суспільства і демократичної державності. Указаний трикутник «місцеве самоврядування – громадянське суспільство – демократична державність» володіє не тільки високим комунікативним потенціалом, але й потенціалом взаємного розвитку – результатом якого є виникнення необхідного компонента ефективної державності й становлення міцної й сильної держави. Згідно позиції В. О. Загоцького, сильна держава – це держава, яка може створити раціональну, внутрішньо узгоджену систему правових норм (право), що стимулювали б ініціативу, активність і самоврядування громадян, підвищували б їх роль в управлінні державою, установлювали б суспільний контроль над діяльністю органів державної влади [12]. Виникаюча таким чином, ефективна державність є заорукою існування не тільки національного, але й міжнародного правопорядку, його стабільності та передбачуваності.

У сучасних умовах значно зростає роль МСВ в інноваційних державно-творчих процесах, які відбуваються в державах і на міжнародній арені. Тут воно виступає в ролі одного з основних елементів демократичної державності, заснованої на ідеї парламентаризму. Територіальним громадам і сформованим ними органам МСВ об'єктивно властиві зовнішні та деякі внутрішні риси народовладдя і народного представництва. Ця особливість розповсюджується і на парламентаризм, у практичному формуванні та реалізації рішень якого населення територій бере безпосередню участь.

Водночас, у межах суспільства, держави та міжнародного співтовариства МСВ грає роль інтегративного чинника. Територіальні громади, особливо за умов визнання їх прав державою, стають об'єктивно зацікавленими в її єдності і цілісності, стабільності і передбачуваності здійснення державної влади. Це обумовлюється тим, що тільки в умовах державної організації суспільства широким територіальним співтовариствам (асоціаціям) людей можуть бути гарантовані постійність, розвиток, визнання, пошана, гарантії і захист їх статусу, можливість підтримки на належному рівні соціальних стандартів і правопорядку.

Багатограша роль МСВ виявляється й у сфері захисту прав і свобод людини й громадянина. Бо саме в його межах на локальному рівні формування і функціонування соціуму йдуть складні й перманентні процеси становлення й активізації громадянської та особистої активності кожного з членів співтовариства, випробовуються гіпотетична можливість і рівень їх самодіяльності на рівні мікро-, мезо- і макросоціуму, формується, структурується, функціонує та реалізується їх світогляд. У цих же межах формується і діє, завдяки муніципальній демократії, локальна система безпеки людини. Її створення має за мету у забезпечення реалізації кожним жителем повсякденних потреб існування і функціонування в межах локального соціуму і на рівні держави. Зазначені потреби мають системний вихід на всі групи і рівні прав, свобод, обов'язків людини та громадянина [13].

Важливою ознакою МСВ як феномена сучасних національного та міжнародного правопорядків є його інтегративно-моделююча роль у вирішенні національно-етнічних проблем. В умовах існування багатонаціональної держависамо МСВ виступає вірогідною або найбільш прийнятною формою і простором здійснення національно-культурної автономії, тобто воно сприяє використанню національними меншинами своїх культурних традицій, мови, релігії, інших національних привілеїв, воно, з одного боку, ефективного захищає і реалізує права і свободи громадянина і людини, а з іншого, виступає могутнім чинником, який перешкоджає відцентровим тенденціям, здатним викликати роздроблення єдиної держави.

У всіх аспектах функціонування МСВ основну роль відіграє територіальне співтовариство (громада, спільнота). Це:

- а) локальний колектив;
- б) воно виступає первинним суб'єктом МСВ;
- в) воно ж, по суті, є його первинним об'єктом, тому що саме на таке співтовариство, на забезпечення його інтересів, які фактично продукує саме таке співтовариство, спрямована діяльність

органів МСВ, які, у свою чергу, формуються цими ж територіальними співтовариствами.

Таким чином, територіальне співтовариство трансформується у найважливіший суб'єкт конституційного права, навколо якого перманентно відбуваються екзистенційні і динамічні самоврядні та державотворчі процеси.

У межах існування сучасного міжнародного правопорядку саме через призму функціонування світового та національного муніципалізму, що забезпечує якісно повний рівень розвитку і взаємодії автономії та колективізації інтересів людини на локальному рівні функціонування соціуму, територіальне співтовариство в перспективі розвивається і трансформується в активного продуцента конституційної свідомості й конституційної культури, що виступають телеологічно-стратегічними критеріальними ознаками ідеології національного і світового конституціоналізму.

Сучасні умови становлення, розвитку й реалізації синергізму національного та міжнародного правопорядків відносно інституту МСВ досить вдало впливають на формування та модифікацію його феноменології, роблять цей інститут надбанням національного та світового конституціоналізму, важливим чинником національного та міжнародного правопорядків. Інститут локальної демократії у формі функціонування територіального співтовариства детермінує процеси становлення правової демократичної державності на пострадянському просторі, переходу її на ринкові принципи організації суспільства і держави, активізує та об'єктивує питання про розвиток і вибір найбільш ефективних форм самоорганізації і самоврядування населення на локальному рівні – за місцем проживання.

Тому створення національної моделі МСВ за допомогою вибору оптимальних форм таких як самоорганізація і самоврядування населення, додасть не тільки пове́дихання телеологічній домішанті в розвитку державності, але і дасть реальний вихід особистому й колективістському потенціалові населення держав-членів світової

спільноти, здатним забезпечити усунення багатьох кризових явищ у житті суспільства й держави, додасть їм додаткові стимули для розвитку та вдосконалення.

Література

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 31. Ст. 140.
2. Степанов И. М. Социалистический конституционализм: сущность, опыт, проблемы / И. М. Степанов // Советское государство и право. 1987. № 10. 4 с.
3. Кабышев В. Т., Пряхина Т. М. Теоретические проблемы российского конституционализма В. Т. Кабышев Т. М. Пряхина // Вестник Саратовской государственной академии права. 1995. № 2. 32 с.
4. Ромашов Р. А. Указ. соч. 12 с.
5. Див.: Баймуратов М. О., Танаджи Г. Г. Муніципальні права людини // Конституційні права, свободи і обов'язки людини і громадянина в Україні / За ред. академіка НАН України Ю. С. Шемшученка. К.: Вид-во «Юридична думка», 2008. – С. 183 – 193.
6. Європейська Хартія місцевого самоврядування. РЄ, 1985.
7. Див.: Баймуратов, М. М. Місцеве самоврядування як суб'єкт компетенції: до визначення парадигми повноважень / М. М. Баймуратов // Порівняльно-правові дослідження. 2008. № 2. 120 с.
8. Див.: Ми будемо нацією самоврядних громад. З виступу В. Ющенка на Майдані Незалежності в Києві 23 січня 2005 р. в день інавгурації Президента України // Воля-регіон. Січень. – № 1 (35). – 2005. – 1 с.
9. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.97 р. // Відомості Верховної Ради України. 1997. № 24. Ст. 170.
10. Сиренко, В. Ф. Интересы – власть – управление / В. Ф. Сиренко. К.: Наукова думка, 1991. 16 с.
11. Панейко Ю. Теоретичні основи самоврядування / Ю. Панейко. Мюнхен, 1963. 132 с.
12. Затонский В. А. Эффективная государственность / В. А. Затонский. М.: Юрист, 2006. 142 с.
13. Баймуратов М. О. Локальна система захисту прав людини в Україні: сутність та становлення / М. О. Баймуратов // Юридична освіта і правова держава (до 150-річчя юридичного інституту ОДУ): Збірник наукових праць. Одеса, 1997. С. 96-97.

М. А. Баймуратов

Феноменология местного самоуправления: синергизм национального и международного правопорядка.

В статье автор утверждает, что создание национальной модели местного самоуправления посредством выбора оптимальных форм таких как самоорганизация и самоуправление населения, придаст не только новое дыхание телеологической доминанте в развитии государственности, но и даст реальный выход личному и коллективистскому потенциалу населения государств-членов мирового сообщества, способным обеспечить устранение многих кризисных явлений в жизни общества и государства, придаст им дополнительные стимулы для развития и совершенствования.

М. А. Baymuratov

Phenomenology local government: synerhizm national and international law.

In the article the author argues that a national model of local government by choosing the optimal forms such as self government and people, not only adds a new breath of teleological dominate the development of statehood, but also give out real personal and kolektyvistkomu potential population of members of the international community, capable of eliminating many crisis in society and state, give them additional incentives for the development and improvement.